

کامل ترین جزوه سوالات فلسفه پایه دوازدهم سال تحصیلی ۴۰۱-۴۰۰ (مطابق چاپ دوم ۱۴۰۰)

دبیر: سیدرحیم موسوی نسب

جای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید.

درس یک: هستی و چیستی

- ۱- موضوع دانش فلسفه ..... است و فلسفه مسائل بنیادین و اساسی پیرامون «.....» را بررسی می کند وجود- وجود و ماهیت
- ۲- یکی از مباحث اولیه فلسفه، درک دو مفهوم ..... و ..... و تعیین نسبت میان آنهاست هستی و چیستی (وجود و ماهیت)
- ۳- این دو مفهوم ..... و ..... از پرکاربردترین مفاهیم میان انسانها هستند و معمولاً در کنار هم به کار می روند. هستی- چیستی
- ۴- ما انسانها می دانیم که اشیاء و موجوداتی پیرامون ما ..... دارند و می توانیم به آنها ..... علم پیدا کنیم. وجود- علم
- ۵- کودک با استفاده از کلمه «این» یا «آن» نشان می دهد که به ..... حیوانات پی برده است. وجود
- ۶- انسان در هر چیزی که مشاهده می کند، دو جنبه می یابد، ..... بودن و ..... داشتن موجود- چیستی داشتن
- ۷- وجود وجه ..... موجودات و ماهیت وجه ..... آنها مشترک- اختصاصی
- ۸- فارابی، فیلسوف بزرگ مسلمان، به نسبت میان ..... و ..... توجه ویژه ای کرد. وجود- ماهیت
- ۹- ابن سینا بیان کرد که وقتی می گوئیم ..... و ..... دو جنبه یک چیزند، به این معنا نیست که آنها دو جزء از یک موجودند که باهم ترکیب یا جمع شده اند. هستی- چیستی
- ۱۰- از نگاه فلسفی آب موجودی واحد است که ، دو معنا و دو مفهوم مختلف ..... (آب) و ..... (وجود داشتن) را از همین یک موجود به دست می آورد. چیستی- هستی
- ۱۱- دو گزاره «انسان حیوان ناطق است» و «انسان موجود است» حمل «.....» بر «انسان» با حمل «.....» کاملاً متفاوت است. وجود- حیوان ناطق
- ۱۲- در عبارت «انسان حیوان ناطق است» انسان ، به وسیله «.....» تعریف شده است. حیوان ناطق
- ۱۳- در عبارت «انسان حیوان ناطق است» ، انسان به وسیله «حیوان ناطق» تعریف شده است؛ یعنی «.....» و «.....» از اجزای تعریفی انسان هستند و چیستی او را تشکیل می دهند. حیوان - ناطق
- ۱۴- در عبارت «انسان حیوان ناطق است» ، انسان به وسیله «حیوان ناطق» تعریف شده است؛ یعنی حیوان و ناطق از اجزای تعریفی انسان هستند و چیستی او را تشکیل می دهند و بیان کننده ..... و ..... انسان هستند. ذات- حقیقت
- ۱۵- این دو مفهوم (انسان و حیوان ناطق) از یکدیگر .....؛ یعنی هر انسانی حیوان ناطق است و هر حیوان ناطقی انسان است. جدایی ناپذیرند
- ۱۶- چون «حیوان ناطق» همان حقیقت و ذات «انسان» است، حمل «حیوان ناطق» بر «انسان» به ..... نیاز ندارد. دلیل
- ۱۷- برای اینکه مفهوم «وجود» را بر مفهوم «انسان» حمل کنیم ، نیازمند ..... هستیم تا بتوانیم بگوئیم «انسان ..... است». دلیل- موجود
- ۱۸- برای اینکه مفهوم «وجود» را بر مفهوم «انسان» حمل کنیم ، نیازمند دلیل هستیم تا بتوانیم بگوئیم «انسان موجود است» حال ممکن است این دلیل از طریق ..... و تجربه شناسایی شود یا از طریق ..... عقل محض
- ۱۹- مفهوم «انسان» به عنوان یکی از چیستی ها با مفهوم وجود ..... است و رابطه ..... میان آنها برقرار نیست. مغایر- ذاتی
- ۲۰- مفهوم «انسان» به عنوان یکی از ..... با مفهوم وجود مغایر است و رابطه ..... میان آنها برقرار نیست. چیستی ها- ذاتی
- ۲۱- آفرق بین ماهیت و وجود بی تردید یکی از اساسی ترین آرا و عقاید فلسفی در ..... است. تفکر اسلامی

- ۲۲- این نظریه (مغایرت وجود و ماهیت) پایه یکی از برهان های ابن سینا در اثبات وجود خدا به نام برهان ..... نیز می باشد. وجوب
و امکان
- ۲۳- یکی از فیلسوفان بزرگ اروپا به نام ..... که با فلسفه ابن سینا آشنا بود، اصل مغایرت وجود و ماهیت را در اروپا گسترش داد. توماس
آکوئیناس
- ۲۴- او (توماس آکوئیناس) همچون ابن سینا این نظر (مغایرت وجود و ماهیت) را پایه برهان های خود در ..... قرار داد. پایه گذار مکتب فلسفی
..... در اروپا شد که هنوز هم به نام وی در جریان است. خداشناسی - تومیسم
- ۲۵- توماس آکوئیناس فلسفه ای در اروپا پایه گذاری کرد که بیشتر متکی به دیدگاه های ..... و تا حدودی ..... بود. ابن سینا- ابن
رشد
- ۲۶- همین امر (گسترش اصل مغایرت وجود و ماهیت ابن سینا در اروپا) فرصتی را فراهم کرد تا فلاسفه غرب با اندیشه های فلسفی و عقلی
ابن سینا و این رشد آشنا شوند و از این طریق ف مجددا با فلسفه ..... ارتباط برقرار کنند. ارسطویی
- ۲۷- همین امر (گسترش اصل مغایرت وجود و ماهیت ابن سینا در اروپا) فرصتی را فراهم کرد تا فلاسفه غرب با اندیشه های فلسفی
و عقلی ..... آشنا شوند و از این طریق مجددا با فلسفه ارسطویی ارتباط برقرار کنند. ارسطویی
- ۲۸- همین امر (گسترش اصل مغایرت وجود و ماهیت ابن سینا در اروپا) فرصتی را فراهم کرد تا فلاسفه غرب با اندیشه های
..... و ..... ابن سینا و این رشد آشنا شوند و از این طریق مجددا با فلسفه ارسطویی ارتباط برقرار کنند. فلسفی و عقلی

درستی یا نادرستی عبارات های زیر را مشخص کنید.

- ۲۹- موضوع دانش فلسفه ماهیت است و فلسفه مسائل بنیادین و اساسی پیرامون «ماهیت» را بررسی می کند. غ
- ۳۰- یکی از مباحث اولیه فلسفه، درک دو مفهوم «هستی» و «چیستی» (وجود کودک با استفاده از کلمه «این» یا «آن» نشان می دهد که به
«ماهیت» حیوانات پی برده است؟ غ
- ۳۱- کودک با استفاده از کلمه «این» یا «آن» نشان می دهد که به «وجود» حیوانات پی برده است اما از «ماهیت» و «چیستی» آنها آگاه
نیست؟ ص
- ۳۲- ویژگی مخصوص حیوانات که آنها را از دسته دیگر موجودات متفاوت و متمایز می کند در منطق و فلسفه، ذاتیات یک شیء هم می
گویند؟ ص
- ۳۳- ماهیت و چیستی هر شیء بیان کننده عرضیات آن شیء است؟ غ
- ۳۴- پر کاربردترین مفاهیم میان انسان ها «علت و معلول» هستند. غ
- ۳۵- انسان در هر چیزی که مشاهده می کند، دو جنبه می یابد: جنبه موجود بودن و جنبه عدم وجود غ
- ۳۶- وجود وجه اختصاصی موجودات، و وجه مشترک آنها ماهیت است. غ
- ۳۷- فارابی فیلسوف بزرگ مسلمان، به نسبت میان «وجود» و «ماهیت» توجه ویژه ای کرد و در تمایز میان این دو مفهوم، نکاتی را مطرح
کرد. ص
- ۳۸- از نظر ابن سینا «هستی» و «چیستی» دو مفهوم از یک چیزند که بدین معناست که آنها دو جزء از یک موجودند که با هم ترکیب یا جمع
شده اند. غ
- ۳۹- از نگاه فلسفی، آب، موجودی واحد است که انسان، دو معنا و دو مفهوم مختلف چیستی (آب) و هستی (وجود داشتن آب) را از همین یک
موجود به دست می آورد. ص
- ۴۰- «آب» و «وجود» دو مفهوم مختلف و متفاوت از یک موجود نیستند. غ
- ۴۱- ابن سینا نتوانست برای این نظر خود «مغایرت وجود و ماهیت» دلایلی ذکر کند. غ
- ۴۲- ابن سینا می گوید در دو گزاره «انسان حیوان ناطق است» و «انسان موجود است» حمل «وجود» بر «انسان» با حمل «حیوان ناطق»
بر انسان تفاوتی ندارد. غ
- ۴۳- در عبارت «انسان حیوان ناطق است»، انسان، به وسیله «حیوان ناطق» تعریف شده است. ص

- ۴۴- تعریف انسان به حیوان ناطق، یعنی «حیوان» و «ناطق» از اجزای تعریفی انسان هستند و چستی اوراتشکیل داده و بیان کننده ذات و حقیقت انسان می باشند. ص
- ۴۵- در تعریف انسان به حیوان ناطق، «حیوان» و «ناطق» بیان کننده ذات و حقیقت اویند؛ یعنی ذات انسان چیزی جز همان «حیوان ناطق» نیست. ص
- ۴۶- دو مفهوم «انسان» و «حیوان ناطق» از یکدیگر جدایی ناپذیرند یعنی هرانسانی حیوان ناطق است و حیوان ناطقی انسان است. ص
- ۴۷- چون «حیوان ناطق» همان حقیقت و ذات «انسان» نیست حمل «حیوان ناطق» بر «انسان» به دلیل نیاز ندارد. غ
- ۴۸- برای اینکه مفهوم «وجود» را بر مفهوم «انسان» حمل کنیم، نیازمند دلیل هستیم تا بتوانیم بگوییم «انسان موجود است». ص
- ۴۹- مفهوم «انسان» به عنوان یکی از چستی ها با مفهوم وجود مغایر نیست و رابطه ذاتی میان آنها برقرار است. غ
- ۵۰- فرق بین ماهیت و وجود بی تردید یکی از اساسی ترین آرا و عقاید فلسفی در تفکر اسلامی است. ص
- ۵۱- مغایرت وجود و ماهیت پایه یکی از برهان های ابن سینا در اثبات وجود خدا به نام برهان «وجوب وامکان» قرار گرفت. ص
- ۵۲- یکی از فیلسوفان بزرگ اروپا به نام «دکارت» که با فلسفه ابن سینا آشنا بود، اصل مغایرت وجود و ماهیت را در اروپا گسترش داد. غ
- ۵۳- توماس آکوئیناس اصل مغایرت وجود را در اروپا گسترش داد و زمینه ساز گفت وگوهای فراوانی در آنجا شد. ص
- ۵۴- توماس آکوئیناس همچون ابن سینا نظریه مغایرت وجود و ماهیت را پایه برهان های خود در خداشناسی قرار داد. ص
- ۵۵- پایه گذار مکتب فلسفی «تومیسم» توماس آکوئیناس است. ص

سوالات کوتاه پاسخ

- ۵۶- موضوع دانش فلسفه چیست؟ وجود
- ۵۷- فلسفه مسائل بنیادین و اساسی پیرمون چه چیزی را بررسی می کند؟ وجود
- ۵۸- یکی از مباحث اولیه فلسفه چیست؟ درک دو مفهوم هستی و چستی
- ۵۹- چرا یکی از مباحث اولیه فلسفه، درک دو مفهوم «هستی» و «چستی» (وجود و ماهیت) است؟ زیرا این دو مفهوم از پر کاربردترین مفاهیم میان انسان ها هستند و معمولاً در کنار هم به کار می روند.
- ۶۰- اینکه ما از همان کودکی برای رفع گرسنگی سراغ غذا می رویم و موقع تشنگی سراغ آب می رویم این رفتار طبیعی بیانگر چه حقیقتی است و کدام اصل فلسفی رادر خاطر می آورد؟ بیانگر واقعی بودن چیزهای اطراف ما است و توانایی شناخت آنها
- ۶۱- کودکی که بادیدن حیوانات باغ وحش با استفاده از کلمات «این» و «آن» به آنها اشاره می کند به چه چیزی پی برده است؟ به وجود آنها
- ۶۲- کودکی که بادیدن حیوانات باغ وحش با استفاده از کلمات «این» و «آن» به آنها اشاره می کند و به وجود آنها پی برده است از چه چیزی در مورد آنها آگاه نیست؟ ماهیت و چستی آنها
- ۶۳- ویژگی های مخصوص حیوانات (مثلاً در باغ وحش) که آنها را سایر موجودات متفاوت و متمایز می کند در منطق و فلسفه چه نامیده می شوند؟ ذاتیات یک شیء
- ۶۴- ماهیت و چستی هر شیء بیان کننده چه چیزی از آن شیء هستند؟ ذاتیات
- ۶۵- انسان در هر چیزی که مشاهده می کند، چند جنبه می یابد؟ دو جنبه: جنبه موجود بودن و جنبه چستی داشتن
- ۶۶- وجه مشترک و وجه اختصاصی آن در چیست؟ وجود- ماهیت
- ۶۷- اولین فیلسوفان مسلمانی که به نسبت میان وجود و ماهیت توجه ویژه ای کرد و در تمایز میان این دو مفهوم، نکاتی را مطرح نمود کیست؟ فارابی
- ۶۸- کدام فیلسوف مسلمان بیان کرد که وقتی می گوییم «هستی» و «چستی» دو مفهوم از یک چیزند، به این معنا نیست که آنها دو جزء از یک موجودند که با هم ترکیب یا جمع شده اند؟ ابن سینا
- ۶۹- آب از نگاه فلسفی چگونه موجودی است؟ موجودی واحد است که انسان، دو معنا و دو مفهوم مختلف چستی (آب) و هستی (وجود داشتن) را از همین یک موجود به دست می آورد.
- ۷۰- با توجه به عقیده ابن سینا، چرا حمل «حیوان ناطق» بر انسان، به دلیل نیاز ندارد؟ چون «حیوان ناطق» همان حقیقت و ذات «انسان» است یعنی نمی توان پرسید چه عاملی باعث شد که شما «حیوان ناطق» را بر «انسان» حمل کنید.

۷۱- منظور این جمله که: در عبارت «انسان حیوان ناطق است»، انسان به وسیله «حیوان ناطق» تعریف شده است، چیست؟ یعنی «حیوان» و «ناطق» از اجزای تعریفی انسان هستند و چستی او را تشکیل می دهند و بیان کننده ذات و حقیقت انسان می باشند؛ یعنی ذات انسان چیزی جز همان «حیوان ناطق» نیست.

۷۲- اینکه دو مفهوم «انسان» و «حیوان ناطق» از یکدیگر جدایی ناپذیرند چه معنی است؟ یعنی هر انسانی حیوان ناطق است و هر حیوان ناطقی انسان است.

۷۳- چرا حمل «وجود» بر «انسان» نیازمند دلیل است؟ تا بتوانیم بگوییم «انسان موجود است»

۷۴- برای حمل «وجود» بر «انسان» به چه دلایلی نیازمند هستیم؟ دلیل حس و تجربه یا از طریق عقل محض

۷۵- ماهیت ها و چستی ها نسبت به مفهوم «وجود» به چه دلایلی نیاز دارند؟ دو دلیل: حس و تجربه و دلیل عقلی محض

۷۶- مفهوم «انسان» به عنوان یکی از چستی ها با مفهوم وجود چه نسبتی دارد و چه رابطه ای میان آنها برقرار است؟ مغایر است و رابطه ذاتی میان آنها برقرار نیست.

۷۷- یکی از اساسی ترین آراء و عقاید فلسفی در تفکر اسلامی چیست؟ فرق بین وجود و ماهیت

۷۸- چرا فرق ماهیت و وجود را یکی از اساسی ترین آراء و عقاید فلسفی در تفکر اسلامی دانسته اند؟ زیرا این بحث مقدمه طرح مباحث جدیدی قرار گرفته است.

۷۹- یکی از برهان های ابن سینا در اثبات وجود خدا را نام ببرید؟ وجود و امکان

۸۰- موضوع برهان وجوب و امکان ابن سینا چیست؟ این سینا کدام بحث را پایه ی این برهان قرار داده است؟ موضوع: اثبات وجود خدا - بحث مغایرت وجود و ماهیت

۸۱- کدام فیلسوف نظر، مغایرت وجود و ماهیت را در اروپا گسترش داد و زمینه ساز گفت و گوهای فراوانی در آنجا شد؟ توماس آکوئیناس

۸۲- پایه گذار مکتب تومیس در اروپا چه کسی است؟ توماس آکوئیناس

۸۳- کدام فیلسوف در قرن های ۱۳ میلادی فلسفه ای را در اروپا ترویج کرد که بیشتر متکی به دیدگاه های ابن سینا و تاحدودی ابن رشد بود؟ توماس آکوئیناس

سوالات تشریحی

۸۴- استدلال ابن سینا مبنی بر مغایرت وجود و ماهیت را توضیح دهید؟ او می گوید که دو گزاره «انسان حیوان ناطق است» و «انسان موجود است» حمل «وجود» بر «انسان» با حمل «حیوان ناطق» بر «انسان» کاملاً متفاوت است چون در عبارت «انسان حیوان ناطق است»، انسان به وسیله «حیوان ناطق» تعریف شده است؛ یعنی «حیوان» و «ناطق» از اجزای تعریفی انسان هستند و چستی او را تشکیل می دهند و بیان کننده ذات و حقیقت انسان می باشند؛ یعنی ذات انسان چیزی جز همان «حیوان ناطق» نیست به همین جهت، این دو مفهوم از یکدیگر جدایی ناپذیرند؛ یعنی هر انسانی حیوان ناطق است و هر حیوان ناطقی انسان است چون «حیوان ناطق» همان حقیقت و ذات «انسان» است، حمل «حیوان ناطق» بر «انسان» به دلیل نیاز ندارد؛ یعنی نمی توان پرسید چه عاملی باعث شد که شما «حیوان ناطق» را بر «انسان» حمل کنید؟ اما رابطه دو مفهوم «وجود» و «انسان» این گونه نیست، برای اینکه مفهوم «وجود» را بر مفهوم «انسان» حمل کنیم، نیازمند دلیل هستیم تا بتوانیم بگوییم «انسان موجود است» حال ممکن است این دلیل از طریق حس و تجربه شناسایی شود یا از طریق عقل محض بنابراین مفهوم «انسان» به عنوان یکی از چستی ها با مفهوم وجود مغایر است و رابطه ذاتی میان آنها برقرار نیست.

۸۵- بیان دقیق و توجه خاص ابن سینا به بحث نسبت وجود و ماهیت چه تأثیری بر عقاید فلسفی در تفکر اسلامی داشت؟ به علت توجه خاص ابن سینا، این بحث با عنوان مغایرت وجود و ماهیت و یا عنوان هایی مشابه، مقدمه طرح مباحث جدیدی قرار گرفت؛ به گونه ای که گفته اند «فرق بین ماهیت و وجود بی تردید یکی از اساسی ترین آراء و عقاید فلسفی در تفکر اسلامی است» این نظر، پایه یکی از برهان های ابن سینا در اثبات وجود خدا به نام برهان «وجوب و امکان» نیز قرار گرفت.

۸۶- مقصود ابن سینا از این سخن که «هستی» و «چستی» دو مفهوم از یک چیزند، را با ذکر مثال توضیح دهید؟ به این معنا نیست که آنها دو جزء از یک موجودند که با هم ترکیب یا جمع شده اند؛ آن گونه که اکسیژن و هیدروژن دو جزء تشکیل دهنده آب هستند. از نگاه علم شیمی، آب ترکیبی از دو عنصر اکسیژن و هیدروژن است و این نکته را از طریق یک آزمایش ساده به دست می آوریم اما از نگاه فلسفی آب موجودی واحد است که انسان دو معنا و دو مفهوم مختلف چستی (آب) و هستی (وجود داشتن آب) را از همین یک موجود به دست می

آورد؛ یعنی در خارج، دو امر جداگانه به نام «آب» و «وجود» نداریم به عبارت دیگر: «آب» و «وجود» دو مفهوم مختلف و متفاوت از یک موجود هستند.

۸۷- چرا حمل «حیوان ناطق» بر «انسان» به دلیل نیاز ندارد؟ چون «حیوان ناطق» همان حقیقت وذات انسان است ، حمل «حیوان ناطق» بر انسان چیستی و ذاتیات خود اوست و به دلیل نیاز ندارد؛ یعنی نمی توان پرسید چه عاملی باعث شد که شما «حیوان ناطق» را بر انسان حمل کنید؟

۸۸- چرا حمل «وجود» برهر «چیستی» از جمله «انسان» نیازمند دلیل است؟ در عبارت «انسان موجود است» مفهوم «وجود» از مفهوم «انسان» جداست و جزء تعریف آن قرار نمی گیرد بنابراین ، میان «انسان» به عنوان یک «چیستی» و «وجود» رابطه ذاتی برقرار نیست ؛ به همین سبب، انسان می تواند موجود باشد و می تواند موجود نباشد بنابراین حمل «وجود» برهر «چیستی» از جمله «انسان» نیازمند دلیل است حال این دلیل ممکن است از طریق حس و تجربه به دست آید یا از طریق عقل محض